

JEHO TEMNÉ ESENCE

ZLATÝ KOMPAS

ARGO

Philip Pullman

JEHO TEMNÉ ESENCE

SVAZEK I

ARGO

JEHO TEMNÉ ESENCE
SVAZEK I

ZLATÝ KOMPAS

Philip Pullman

ARGO

Přeložila Dominika Křestánová

HIS DARK MATERIALS
Nothern Lights

© Argo, 2018

Copyright © 1995 by Philip Pullman

Cover illustrations by Davis Scutt

Cover illustrations reproduced by permission of Scholastic Ltd.

Translation © Dominika Křestánová, 2007

ISBN 978-80-257-2443-9 (váz.)

ISBN 978-80-257-3249-6 (e-kniha)

Jeho temné esence

*Do propasti té bouřné,
lůna přírody, či snad jejího hrobu,
jež není mořem, souší, vzduchem ni ohněm,
nýbrž tím vším v zmatené směsi svých vlastních
prazárodků, jimž vést je věčný boj spolu,
pokud z nich všemocný Tvůrce neučiní
své temné esence k tvorbě dalších světů,
do propasti té bouřné ostražitý démon
na pekla okraji stanuv chvíli hleděl
dumaje o své cestě...*

John Milton: *Ztracený ráj*, kniha II

Kniha *Zlatý kompas* vypráví první část příběhu sepsaného ve třech svazcích.

První díl se odehrává ve světě, který se podobá našemu, ale v mnoha věcech se od něj liší.

Druhý díl se odehrává v nám známém světě.

Třetí díl osciluje mezi různými světy.

Poznámka:

Slovo *daemon*, které se v knize často vyskytuje, se vyslovuje jako „démon“.

První část

OXFORD

KARAFKA TOKAJSKÉHO

Lyra a její daemon se plížili setmělou jídelnou a obezřetně se přitom drželi u stěny, kam nebylo z kuchyně vidět. Tři dlouhé stoly, táhnoucí se po celé délce sálu, už byly prostřené a na stříbře a skle si pohrávaly matné odlesky kalného světla, které sem dosahovalo zvenčí. Dlouhé lavice pohodlně odtazžené od stolů čekaly na hosty. Vysoko na zšeřelých stěnách visely portréty bývalých rektorů. Těsně u stupínku se Lyra otočila po otevřených dveřích do kuchyně, a když nikoho neviděla, vystoupila na vyvýšené pódium. Tady ležely na stole zlaté přibory, ne stříbrné, a čtrnáct hostů, na něž prostřená místa čekala, nemělo sedět na dubových lavicích, nýbrž na mahagonových židlích se sametovým polstrováním.

Lyra se zastavila u rektorova místa a jemně cvrnkla nehtem do největší sklenice. Jídelnou se rozlehl jasný, vysoký tón.

„Ty to nebereš vážně,“ zašeptal její daemon. „Chovej se slušně.“

Lyřin daemon se jmenoval Pantalaimon a pro tuhle chvíli na sebe vzal podobu můry s temně hnědými křídly, aby ho v potemnělé jídelně nebylo vidět.

„V kuchyni dělají tolik rámusu, že beztak nic neuslyší,“ odpověděla mu Lyra šeptem. „A stolník sem nepřijde dřív než po prvním zazvonění, tak se neplaš.“

Ale přesto utlumila zvučící křišťál dlaní. Pantalaimon se zatím dootřepetal k pootevřeným dveřím kuřáckého salonku a zmizel za nimi. Za okamžik se znovu vynořil.

„Nikdo tu není,“ šeptal. „Ale musíme si pospíšet.“

Lyra, přikrčená za velkým stolem, popoběhla ke dveřím a vklouzla dovnitř. Tam se napřímila a rozhlédla se. Jediné světlo tu vycházelo z jasně hořících polen v krbu, která se právě ve chvíli, kdy na ně pohlédla, maličko sesula a do komína z nich vyletěla sprška jisker. Lyra prožila většinu života tady na koleji, ale v kužárně nikdy dřív nebyla; sem směli jen scholáři a jejich hosté, ženy nesměly dovnitř vůbec. Ani služebné sem nechodily uklízet, to byla výhradně majordomova starost.

Pantalaimon se jí usadil na rameni.

„Už má dušička pokoj? Můžeme jít?“ šeptal.

„Neblázní! Chci si to tu prohlídnout.“

Stála v prostorné místnosti s oválným stolem z leštěného růžového dřeva, na kterém byly rozestavené různé karafy, sklenice a stříbrný kuřácký mlýnek se stojánkem na dýmky. Na servírovacím stolku opodál leželo ohřívadlo a košík makovic.

„Že si ale žijou, co ty na to, Pantíku?“ zašeptala.

Posadila se do jednoho ze zelených kožených křesel. Bylo tak hluboké, že se málem převalila na záda, ale rychle se napřímila, zastrčila nohy pod sebe a prohlížela si portréty na stěnách. Nejspíš další staří scholáři, podmračení vousatí muži v talárech, kteří ji ze svých rámu sledovali vážnými, káravými pohledy.

„O čem si asi tak povídají, co myslíš?“ zeptala se Lyra, nebo spíš se jen začala ptát, protože ještě než domluvila, uslyšela zpoza dveří jakési hlasy.

„Za křeslo, rychle!“ špitl Pantalaimon a Lyra jako blesk vyskočila a přikrčila se za křeslo. Na schovávání to rozhodně nebylo to nejvhodnější místo, protože stálo přímo uprostřed místnosti, a pokud nebude tíše jako myška...

Dveře se otevřely a místnost zalilo světlo. Jeden z příchozích nesl lampu, kterou vzápětí odložil na servírovací stůl. Lyra viděla jeho nohy v tmavě zelených nohavicích a nablýskaných černých botách. Byl to sluha.

„Už dorazil lord Asriel?“ ozval se hluboký hlas.

To promluvil rektor. Lyra se zatajeným dechem sledovala, jak do místnosti vbíhá sluhův daemon (pes, jak sluhové většinou mívali) a tiše usedá k pánovým nohám. Pak se objevily i rektorovy nohy obuté jako vždy v sešlapaných černých střevících.

„Ještě ne, pane rektore,“ odpověděl majordomus. „A z aeroportu také ještě nic nevzkázali.“

„Bude mít určitě hlad, až přijede. Uveďte ho rovnou do jídelny, buďte tak laskav.“

„Jak si přejete, pane rektore.“

„A připravil jste mu karafu našeho nejlepšího tokajského?“

„Ano, ročník 1898, jak jste si přál. Vzpomínám si, že si na něj Jeho lordstvo potrpí.“

„Výborně. Můžete jít.“

„Budete si tu přát lampu, pane rektore?“

„Ano, nechte ji tady. A během večeře sem zaskočte upravit knot, nezapomeňte na to.“

Majordomus se zlehka uklonil a obrátil se k odchodu. Jeho daemon se mu poslušně držel v patách. Ze svého nepřilíš nenápadného úkrytu Lyra sledovala, jak rektor přechází k velké dubové skříně v rohu místnosti, bere z ramínka talár a pracně se do něj souká. Rektor býval svého času statný, silný muž, ale už dávno překročil sedmdesátku a pohyboval se pomalu a ztuhle. Jeho daemon měl podobu havrana, či lépe řečeno havranice; jakmile byl rektor ustrojený, seskočil pták ze skříně a uvelebil se mu na pravém rameni, kde s oblibou sedával.

Lyra cítila, jak se Pantalaimon vedle ní ježí strachy, i když nevydal ani hlásku. Jí samotnou vzrušením příjemně mrazilo. Návštěvník, o kterém rektor mluvil, lord Asriel, byl její strýc, muž, kterého stejnou měrou obdivovala, jako se ho bála. Proslýchalo se, že se angažuje ve vysoké politice, tajných výzkumných cestách a válečných

konfliktech ve vzdálených krajích; nikdy nevěděla, kdy se ukáže. Byl prchlivý a nesmlouvavý, a kdyby ji tu přistihl, neminul by ji přísný trest. Ale s tím už by se nějak vyrovnala.

V příští chvíli ale uviděla něco, co celou situaci zásadně změnilo.

Rektor vytáhl z kapsy kousek složeného papíru a odložil ho na stůl. Z hrdla karafy s temně zlatavým vínem vytáhl zátku, opatrně papírek rozbalil a tenkým pramínkem z něj nasypal dovnitř jakýsi bílý prášek. Prázdný papírek zmuchlal a hodil do krbu, načež vyndal z kapsy tužku a důkladně víno zamíchal, aby se prášek rozpustil. Nakonec karafu znovu zazátkoval.

Jeho daemon krátce, tiše zaskřehotal a rektor mu tlumeným hlasem odpověděl. Stařecky zamženými očima se zpod těžkých víček naposledy rozhlédl po místnosti a vyšel stejnými dveřmi, kterými prve vstoupil.

„Viděl jsi to, Pantíku?“ zašeptala Lyra.

„Aby ne! Ale teď musíme honem zmizet, než někdo přijde.“

Ale nestačil ani domluvit, když k nim z opačného konce jídelny dolehl jediný úder zvonu.

„To zvoní stolník!“ zajíkla se Lyra. „Nevěděla jsem, že je tak málo času.“

Pantalaimon se rychle protřepetal ke dveřím do jídelny a vzápětí byl zpátky.

„Už je vevnitř,“ hlásil. „A těma druhýma taky ven nemůžeš.“

Druhé dveře, ty, kterými vstoupil a odešel rektor, vedly na rušnou chodbu mezi knihovnou a sborovnou. V tuhle denní dobu tu skoro nebylo k hnutí, jak se scholáři jeden přes druhého strojili na večeri do talárů nebo spěchali odložit ve sborovně aktovky a různá lejstra, než budou pokračovat do jídelny. Lyra původně spoléhala na to, že pár minut před zazvoněním vyklouzne, kudy přišla, a nebyt toho, že viděla rektora sypat do vína ten prášek, možná by přece jen riskovala, že si rozhněvá stolníka, nebo by zkusila nepozorovaně proklouz-

nout rušnou chodbou. Teď ale byla zmatená a nedokázala se rozhodnout.

Vtom uslyšela na stupínku těžké kroky. Stolník se přicházel ujistit, zda je v salonku všechno připravené, až si páni scholáři po večeři zajdou na skleničku vína a trochu makovic. Lyra se jako blesk vrhla k dubové skříni, otevřela ji, vklouzla dovnitř a stihla za sebou zavřít právě ve chvíli, kdy stolník vcházel do dveří. O Pantalaimona si nedělala starosti; místnost byla zařízená v temných barvách, takže se snadno schová třeba pod židli.

Slyšela stolníkův sípavý dech a štěrbinkou mezi nedovřenými křídly dveří viděla, jak rovná dýmky ve stojanu a přehlíží vyrovnané sklenice a karafy. Pak si oběma rukama přihladil vlasy přes uši a prohodil pár slov ke svému daemonovi. Jako sluha měl za daemona psa, ale protože patřil k nadřazenému služebnictvu, byl to pes ušlechtlejší rasy: rezavý setr. Vlastně to byla fenka, a tvářila se dost podezřavě. Čenichala po místnosti, jako by vycítila přítomnost nezvaného hosta, ale ke skříni nešla. Lyře spadl kámen ze srdce. Měla ze sluhy strach, protože od něj už dvakrát dostala výprask.

Pak uslyšela tichounek šeptání; Pantalaimon se očividně protáhl do skříně za ní.

„Teď abysme zůstali trčet tady. Proč mě jakživa neposlechněš?“

Lyra neodpověděla, dokud stolník neodešel dohlížet na obsluhu vyvýšeného stolu, jak patřilo k jeho povinnostem. Slyšela, jak scholáři vcházejí do jídelny; doléhaly k ní nezřetelné hlasy a šoupání nohou.

„Náhodou je dobře, že jsem tě neposlechla,“ zašeptala. „Jinak bysme neviděli, jak rektor sype jed do vína. Pantíku, to bylo přece to tokajské, co se na něj ptal majordoma. Chtějí lorda Asriela otrávit!“

„Jak můžeš vědět, jestli to byl opravdu jed?“

„To se ví, že byl! Vzpomínáš si, jak poslal majordoma ven, než to udělal? Kdyby o nic nešlo, mohl to majordomus klidně vidět. A já

navíc vím, že se něco děje. Je v tom nějaká politika, sluhové se o tom baví už kolik dní. Pantíku, vždyť my můžeme zabránit vraždě!“

„Větší nesmysl jsem v životě neslyšel,“ zchladil ji Pantalaimon. „To chceš čtyři hodiny trčet tiše jako myška v téhle zatuchlé almaře? Víš co, doletím se podívat na chodbu. Dám ti vědět, až bude čistý vzduch.“

Vznesl se z jejího ramene a Lyra v úzkém proužku světla na okamžik zahlédla jeho drobnou obrys.

„To nemá cenu, Pante, já nikam nejdu,“ řekla. „Visí tu ještě jeden talár, nebo co to je. Dám ho na zem a udělám si tu pohodlí. Já prostě musím vědět, co se bude dít.“

Opatrně se zvedla z podřepu a potichu, aby na sebe neupozornila, začala šátrat po ramínkách. Ukázalo se, že skříň je prostornější, než se zdálo. Viselo tu hned několik talárů a plášťů, některé lemované kožešinou a většina podšitá hedvábím.

„Jestlipak patří všechny rektorovi?“ zašeptala. „Možná když mu jiná škola udělí čestný titul, přidá mu k tomu i parádní roucho a on si je tu schovává, kdyby se potřeboval vyfíknout... Pante, ty si vážně myslíš, že to v tom víně není jed?“

„Řekl bych, že je, v tom ti dávám za pravdu. Ale taky si myslím, že to není naše věc a že plést se do toho by byla ta největší hloupost, jakou jsi kdy udělala, a že jich bylo požeňnaně. Nám po tom přece vůbec nic není.“

„Neplácej nesmysly,“ odbyla ho Lyra. „Přece tu nebudu sedět a koukat, jak na něj chystají jed!“

„Tak pojď někam jinam.“

„Jsi zbabělec, Pante.“

„To si piš, že jsem. Můžeš mi laskavě vysvětlit, co hodláš dělat? To jako vyskočíš a v poslední chvíli mu vyrveš sklenici z chvějících se prstů? Tak nějak sis to představovala?“

„Já si nic nepředstavovala, dobře to víš,“ odsekla tiše. „Ale když jsem viděla, co rektor udělal, nemám na vybranou. Víš přece, co je

svědomí, nebo snad ne? Přece se teď nemůžu uvelebit v knihovně nebo tak někde a šťouurat se v nose, když vím, co se tu chystá. To po mně vážně nemůžeš chtít, ani náhodou.“

„Přesně o tohle ti šlo od samého začátku,“ ozval se Pantalaimon po chvíli. „Chtěla ses tu schovat a sledovat, co se bude dít. Že mě to napadlo dřív!“

„No dobře, máš pravdu,“ připustila Lyra. „Všichni vědí, že se tu provozují tajnosti. Třeba nějaký obřad nebo tak něco. Prostě jsem chtěla vědět, co to je.“

„Po tom nám nic není. Jestli chtějí mít nějaké tajnosti, měla by ses nad to povznést a nechat je, když je to baví, ne se tu schovávat a špehovat jako malá.“

„Přesně tohle jsem věděla, že řekneš. A už neotravuj.“

Chvíli seděli mlčky, Lyra nepohodlně skrčená na tvrdém dnu skříně a Pantalaimon na jednom z talárů, kde dotčeně pokmitával tykadly, která přináležela k jeho momentální podobě. Lyře se honily myšlenky v hlavě jedna přes druhou a tuze ráda by se o ně podělila se svým daemonem, ale i ona měla svou hrdost. Ostatně by si je stejně dobře mohla utřídit i bez něho.

Uvědomovala si především strach, ale nebála se o sebe. Nadělala už tolik průšvihů, že na ně byla zvyklá. Tentokrát si dělala starosti o lorda Asriela a o všechno, co s jeho návštěvou souviselo. Nepřijížděl na univerzitu často a vzhledem k napjaté politické situaci bylo zřejmé, že ho sem nepřivádí jen dobré jídlo, pití a pokušení se starými přáteli. Lyra věděla, že lord Asriel je stejně jako rektor členem vládní rady, což byl sbor poradců předsedy vlády, a říkala si, že jeho návštěva možná souvisí právě s tím. Schůze vládní rady se ale obvykle konaly v paláci, ne v kuřáckém salonku Jordánské koleje.

A navíc všechny ty pověsti, které už řadu dní kolovaly mezi služebnictvem na koleji. Říkalo se, že Tataři vtrhli do Moskvy a valí se dál na sever na Sankt Petěrburk, odkud se jim otevře přístup k Baltskému